

POGROM PROTI UKRAJINCŮM V POLSKU

**Vydání
Výkonného komitétu zástupců ukrajinských emigrantských organizací
v ČSR.**

PRAHA 1930.

PŘEDMLUVA.

Výkonný výbor zástupců ukrajinských emigrantských organizací ČSR, jenž sjednocuje přes 50 politických, veřejných a kulturních spolků, uvádí v této brožuře ve známost kulturního světa fakta hrozných násilí, která činí vláda maršálka Pilsudského nad ukrajinským obyvatelstvem v Polsku.

Jelikož za dnešních poměrů ukrajinské politické strany pod polským režimem nemají možnost obrátiti se k celému kulturnímu světu s protestem proti neslýchaným pronásledováním ukrajinského obyvatelstva, Výkonný výbor obrací se k veřejnému mínění všech zemí, k parlamentním zástupcům, k vládám evropských a zaoceánských států a konečně i ke všem lidem dobré vůle: udělejte vše pro zmírnění těžkého osudu Ukrajinců v Polsku!

Nedopust'te dalšího ničení ukrajinských životů a majetku pod nelidským, ukrutným polským režimem!

Zastavte divoké tresty polské soldatesky nad 7 miliony mírného, pracujícího ukrajinského obyvatelstva pod polskou okupací!

Věříme pevně, že civilisovaný svět uslyší hlas týraných, olupovaných, utlačovaných Ukrajinců — mužů, žen a dětí!

Máme naději, že pobouřené svědomí kulturního lidstva zadrží zuřivé bandy polských pogromníků na jejich krvavé cestě!

Věříme, že pravda a spravedlnost musí zvítěziti!

Výkonný výbor:

Předseda: P. Makarenko.

Členové: P. Fedenko, S. Dovhal, V. Petriv, J. Moralevyč.

Tajemníci: D. Ravyč, U. Samčuk.

V Praze 1. listopadu 1930.

Pogrom proti Ukrajincům v Polsku.

Všeobecně známá násilí polské »sanační« vlády maršálka Pilsudského v boji s polskou demokracií v době poslední volební kampaně v Polsku blednou před strašnými událostmi, jaké odbývají se nyní na ukrajinských zemích pod Polskem — na Volyni, Cholmsku, Polesí, Pidlaší a zvláště na území Východní Haliče.

Otázka t. zv. východních kresů — území, jež tvoří téměř $\frac{1}{3}$ dnešního Polska, obydleného z převážné většiny ukrajinským lidem, v počtu kolem 7 milionů — jest v dnešní době největším strašákem, jakým chce »sanační« vláda oslabiti boj polské demokracie s diktaturou marš. Pilsudského. Veškerý polský tisk alarmuje polskou veřejnost nebezpečím odtržení ukrajinských zemí od Polska, stavě dnešní vládu v posici jediného obránce ohrožených území polského státu. Takovýmto stavem věcí úřední tisk snaží se vytvořiti nepřátelskou náladu polské veřejnosti proti všem těm politickým skupinám, jež smějí v takové nebezpečné době vésti boj s vládou Pilsudského — jediným to spasitelem Polska. Bez výjimky pokládá všechny odpůrce »sanace« za zrádce polského státu.

Dosud nejnebezpečnějším politickým konkurentem »sanačního« bloku byla a je zoologicko-šovinistická polská strana národních demokratů, jež určila si za centrální bod svého programu — bezpardonní ničení všech nepolských národů, zničení jejich zvláštní nacionální kultury a násilné překřtění všech na Poláky. Nejhlavnějším bodem polské národní demokracie v boji proti diktatuře Pilsudského jest jakoby nerozhodná asimilační politika vlády maršálka Pilsudského proti Ukrajincům a jiným národnostním menšinám.

Všeho schopná vláda Pilsudského konečně rozhodla se vzíti i ten poslední politický trumf polské nár. demokracie. Rozhodla se jedním tahem likvidovati jednou pro vždy ukrajinskou otázku v Polsku — způsobem, užívaným kdysi Turky vůči Arménům, aneb carsko-ruskými černosotěnci proti Židům. Vyslal na území ukrajinská trestní výpravy policejních oddílů,

jízdy a dělostřelectva, jež pustoší nyní země Východní Haliče a jiných ukrajinských území, ničí všechny kulturní a hospodářské statky ukrajinského národa a krutě trestají mírné ukrajinské obyvatelstvo. Tento hanebný, divoký pogrom ukrajinského národa nazývá polská vláda oficiálně »pacifikací« Ukrajinců.

Tato »pacifikace« vypadá tak strašně a krutě, že nelze ji ani vypovědět. Počala se v polovici září a každým dnem nabývá strašnější a strašnější formy. Popsati podrobně všechny události není nyní možno, neboť bylo by nutno napsati celé svazky strašlivých obrazů, jež vyvolávají rozhořčení a pobouření u každého kulturního člověka. V krátkosti tato věc vypadá takto:

Dne 21. září vytrhl oddíl policie, stažené z vnitřního Polska a ze žáků policejní školy v Mostech v počtu 2000 lidí na »usmíření« obyvatelstva v okresech: Zbaraž, Berežany, Tarnopol, Stanislavov, Horodenka, Pidhajci, Rohatyn, Bibrka, Lvov, Javoriv, Sokal, Rudky, Sambor, Peremyšl, Dobromyl atd. Současně zaválily ukrajinské vesnice škadrony polské jízdy 6. vojenského sboru a dělostřelectva. A nastala krvavá žeň...

Vybrány v první řadě ty okresy, vesnice a města, kde ukrajinské obyvatelstvo jest politicky nejuvědomělejší a kde nejlépe je vyvinuta kulturní i hospodářská činnost. Tam vpadly oddíly policie a vojska a pod záminkou boje proti nepřítelům polského státu počali pustošiti veškerý kulturní i lidský majetek.

V každém městě i vesnici, kam zavítala trestní výprava (a těch vesnic jest již na tisíce), provádí se »pacifikace« podle takového programu:

Oddíl s 30 až 150 policajty neb hulány obkličuje náhle vesnici a staví kolem dokola strojní pušky, aby nikdo z vesničanů nemohl uprchnouti. Nato velitel oddílu dělí své vojsko na jednotlivé části, které mají vykonati určené jim úkoly. Obecnímu úřadu nařizuje se, aby do 2—3 hod. složeny byly kontribuce pro ozbrojené »části«, a to od 5 do 200 i více metrů ovsa, aneb ještě i jiného obilí, několik kusů vepřů, dobytka, několik desítek vozů, sena a slámy, a kromě toho ženy mají pro každého vojáka neb strážníka připravit oškubanou a vykuchanou slepici aneb husu a různé jiné lahůdky. V některých místech požadují ještě několik sudů piva a jiných nápojů. Nevyhoví-li vesnice do stanovené lhůty tomuto »zamluvení«, vzrůstá za trest kontribuce dvojnásobně,

starosta a obecní radní jsou zbiti, takže se nemohou ani hýbati. V některých vesnicích uvalují na lid kromě toho i peněžité tresty.

Nejostřejší kontribuce, obyčejně, ukládá vojsko; policie většinou omezuje se na pivo, kořalku, zabírá vepře, slepice, husy, zkrátka vše to, co se dá upotřebiti.

Mezitím zvláštní trestní oddíl loví ty lidi, jichž jména udala místní policie aneb místní Poláci. Tito lidé zaháněni jsou do obecních úradů aneb do některého většího lokálu a tam vykonávají nad nimi strašnou exekuci — strašná středověká mučení. To činí se obyčejně za bezprostředního vedení velitelů oddílů.

V počet těchto nešťastných obětí spadá místní inteligence a nejuvědomělejší vesničané a dělníci, bez ohledu na stáří a pohlaví, kteří vedle hospodářského neb jiného zaměstnání věnují se také kulturně-osvětové a ekonomické činnosti: členové výborů a dozorcích rad družstev, čítáren, dirigenti sborů, orchestrů atd. — slovem nejkulturnější část ukrajinského obyvatelstva stává se objektem strašných nelidských trestů. Vybrané oběti vyvolávány jsou po řadě každá zvlášť. Svlékají jim košili aneb svlékají je do naha, kladou na lavici neb podlahu, do úst dávají jim kus mokrého hadru, dva sedají na hlavu, dva na nohy, velitelé určují počet ran — obyčejně 25, 50 a dokonce 100 i více. Jestliže nešťastná oběť omdlí, polévají ji vodou a bijí dále. Kromě těchto fysických muk vymýšlejí si tito moderní kati ještě i morální tresty. Na př. po každých deseti ranách donucují oběti křičeti »ať žije maršálek Pilsudski« aneb zpívati polskou národní hymnu »Ještě Polska nezhylnula«. Nejednou donucují oběť líbati »polskou« zem a spílati Ukrajině. Neušetří ani starce, na př. 57letý Matvij Mitringa — prodavač v družstvu ve vesnici Petrykově, okres Tarnopol, byl zbit strašným způsobem, načež musil tancovat a zpívati oplzlé písně a když nechtěl tomu vyhověti, byl kolbami tak zbit, že omdlel a nyní zápasí se smrtí. 60letý Ivan Pančyšyn, správce družstva v Nakonečnem-Javorově, dostal 200 ran. Strašně byl zbit 85letý Ščebyvolok v Denysově, okres Tarnopol atd. atd.

Vůbec výměr trestu závisí od veřejné činnosti oběti. Zaujímal-li někdo současně několik veřejných postavení, bijí jej za každé postavení zvlášť. Na př. starosta Hryc Bereza ve vesnici Dobro-

mirka, okr. Zbaraž, byl vedoucím konsumního družstva, mlékárny, čítárny »Prosvity«. Byl proto zbit za »Ukrajinu«, za družstvo, za Prosvitu, za mlékárnu a za syna, jenž prchl před pohromami.

Za každé toto uvedené provinění dostal po 25 ranách nahajkou.

Ničení soukromého majetku Ukrajinců.

Na těchto trestech nevinných lidí »práce« výprav se nekončí. Jiné tresty jdou současně po příbytcích, v první řadě těch Ukrajinců, kteří vzati byli do »seznamu«, a pod záminkou hledání zbraní ničí střechy, rozbíjejí okna, obrazy, zvláště obrazy Ševčenka, Drahomanova, Franka a jiných ukrajinských spisovatelů a politiků, párají kožichy, peřiny, rozhazují peří, roztloukají hrnce, nádobí, rozsypávají mouku, obilí a míchají se smetím, peřím, blátem. Bourají špýchary s obilím a rozhazují je po celém dvoře. Nejtragičtější věcí jest to, že pod strašnými tresty jsou nuceni vlastníci těžce nabytého majetku bourati své chaty, rozhazovati obilí, strhávati podlahy atd. Při tom bijí se dokonce i ženy a děti. Na př. ve vesnici Švejkově, okr. Pidhajci, zbita byla žena Vasila Dutky, nacházející se v jiném stavu.

Barbarské ničení ukrajinských kulturních a ekonomických ústavů.

Nejdůležitější úkol má ta část výpravy, jež jde dělati revisi po ukrajinských kulturně-vzdělávacích a ekonomických ústavech. Ve družstvech nejdříve zabavují zboží, které se jim zamlouvá, aneb někdy platí pro formu po několika haléřích za zboží, jež stojí desítky zlotých, ostatní pak zboží skládají na hromadu, polévají petrolejem, olejem a pod. Tak na př. ve vesnici Kupčyncích, okr. Tarnopol, škadrona 9. pl. hulánů v Terebovle zničila do základů družstvo »Nadija« tím způsobem, že veškeré výrobky manufakturní, galanterní a potraviny naházeny byly na zem, polity petrolejem, olejem a medem, a vše to bylo zdupáno. Tomuto jednomu družstvu způsobena byla škoda kolem 100.000 zlotých. Tamtéž zničeno bylo do základů řeznictví a mlékárna. Úplnému zničení podléhá v první řadě zboží zhotovené v ukrajinských podnicích, na př. mýdlo Centrosvazu, papíry »Kalyna«, cukrovinky »Nova Fortuna« atd. Při tom trestní výpravy ničí účetní knihy družstva a strašnými tresty donucují i tamní úředníky, aby sami pálili aneb trhali

všechny knihy, jež potom ocitají se ve studni neb na hnojišti. Potom pod záminkou hledání zbraní zdivočelá výprava demoluje veškeré zařízení družstva, rozbíjí okna, vytrhává podlahy, dveře, nešetříc ani firem.

Ve vesnici Serafyncích, okres Horodenka, zmohla se výprava dokonce na »žert«. Po úplném zničení družstva a čítárny bylo na místě družstevní firmy napsáno na stěně domu: »Ulice maršálka Pilsudského«. V závislosti od nálady úředních vykonavatelů pogromů zničení podléhá dokonce i budova, ve které umístěno je družstvo neb čítárna Prosvity. Bourají dokonce střechy budov i zdivo. Po veškeré této »práci« říkají potrestaným obětem: »Zmizela vaše Ukrajina«.

Tentýž osud čeká každou čítárnu Prosvity, při čemž v první radě ničeny jsou do základů knihovny.

Strašná žeň barbarství.

Dosud zničeny do základů desetitisíce ukrajinských domů, tisíce ukrajinských družstev, čítárny Prosvity s knihovnami, divadelním zařízením, hudebními nástroji, slovem veškeré zařízení, nevyjímaje ani budovy. Tato ničivá práce provádí se po ukrajinských vesnicích a městech. Všude, kde jenom se nacházejí ukrajinské pomníky, výprava ničí je do základů. Barbarská ruka trestních výprav zachvátila také družstevní svazy, filiálky Prosvity v městech. Tak na př. zcela zničen byl Okresní družstevní svaz s veškerým zbožím, účetnictvím a zařízením a filiálka Prosvity s knihovnou v Berežanech, Podolský svaz družstev, filiálka Prosvity s překrásnou knihovnou a tiskárna v Tarnopolu, skladiště Okresního družstevního svazu v Kozové atd.

Explose bomb.

Krajské ústředí ukrajinských družstev, školy, Prosvity, letí do povětří. Na pomoc trestním policejním a vojenským výpravám přichází »neviditelná« ruka, jež podkládá pod ochranou polské policie bomby pod ukrajinské ústavy a vyhazuje je do povětří. Tak byla vyhozena do povětří Ukrajinská soukromá národní škola spolku »Ridna Škola« na Lyčakově ve Lvově, čítárna Prosvity v Manajevě a v Danylivcch, okr. Zborov, čítárna Prosvity v Zbo-

jiskách u Lvova, vrženy dvě bomby vojenského typu na Okresní družstevní svaz v Sokole, jež na štěstí neexplodovaly atd.

Dne 2. října přišla řada na Krajskou ústřednu ukrajinských družstev, t. zv. T. Z. V. »Centrosojuz« ve Lvově. V noci postaven v parteru dvoupatrové budovy Centrosojuzu pekelný stroj strašné výbušné síly, jehož explozí silně poškozen byl dům a takřka celý sklad zboží. (Viz foto.) Od bomb nebyl uchráněn ani takový ústav, jako je ukrajinský klášter Studitův ve Lvově.

Hoří ukrajinský majetek.

Současně s třeskotem bomb ničí ukrajinské ústavy a soukromý majetek Ukrajinců požáry, založené rovněž »neviditelnou« rukou. Tak na př. spálena byla čítárna Prosvity a družstvo ve Vojutyčích, okr. Sambor, družstvo v Mykuličině, spálen majetek kněží: Lysyka v Demjanově, okr. Rohatyn, Kačaly v Lisnykách, okr. Berežany, Dra Juryka v Zoločově, Hordynského v Černelyci, okr. Horodenka atd atd.

Rozbíjení oken a výkladů — to je již věc docela obyčejná, která již ani nepřekvapuje. Tak na př. v samém Lvově před policií rozbita byla několikrátě kameny okna a firmy mlékárenských obchodů »Maslosojuz« v ulicích Sapiehy, Lyčakovské, Kosciuszka a na Rynku, vytlučena okna v kavárně »Narodňa Hostynycja« (portýr, který chytil jednoho zločince, byl bodnut nožem), vytrhána okna ve vědeckém spolku jm. Ševčenka, v ukr. knihovně jm. Ševčenka atd., vytlučena okna v kapli na Zamarstynově, zdemolována ukrajinská záchrana, škola a družstvo na Levandivce atd.

Strašlivé rozmanitosti.

Způsob »pacifikace« výše popsané jest všeobecně přijatou formou ničení hospodářských statků a zdraví ukrajinského obyvatelstva. Jelikož výprav zúčastní se desítky tisíc různých lidí a sama výprava trvá již druhý měsíc, docela není divu, když v různých místech objevují se různé originelní způsoby »uklidnění« ukrajinského národa. Tak na př. ne ve všech vesnicích trestání jsou lidé podle seznamu. Bylo nemálo vesnic, kde bylo zbito a zničeno vše, co se jim jen do rukou dostalo. Na př. ve vesnici Černeliv Ruskyj, okr. Tarnopol, škadrona hulánů, obklopivši se

všech stran vesnici a připravivši na všech cestách strojní pušky, zahнала na občanské náměstí všechny obyvatele vesnice se ženami a s dětmi. Nato oddělili všechny děti do 13 let a i všechny Židy a Poláky a počala se strašná persekuce doslova všech Ukrajinců — mužů, žen, děvčat, nedospělých.

Ve vesnici Roznosynci, okres Zbaraž, vojsko zahnilo všechny lidi na náměstí a zbilo nahajkami všechny, až na dvě osoby.

Ve vesnici Mozolivce, okres Pidhajci, ze 150 hospodářství zničeno na 100. Zdemolováno veškeré vnitřní zařízení, lůžka, nádobí, rozřezán oděv, rozpárány peřiny a rozsypáno peří, rozbity střechy domů, rozbity obrazy, okna, strhány podlahy, zničeny stroje atd.

Neušetřili ani studní, do nichž nasypány byly různé věci, úlomky z rozbitých pecí a peří. Zbili každého, koho zastali ve vesnicích, nevyjímaje ani děti. Zhovadilost výprav došla k tomu, že zbily dokonce smrtelně nemocného starce Josefa Halmu, který již rok leží nemocen. Lidé nemají ani z čeho napítí se vody. Po odchodu expedice vesnice vypadá jako po strašném zemětřesení.

»Originelní nápad.«

Po úplném zničení vesnice Kupčynci, okr. Tarnopol, a ztrestání obyvatelstva, trestní výprava vtrhla do vesnice Denysova. Pro rozveselení společnosti přivázán byl provazem obecní radní Olexa Rosolák za krk k vozu a za strašných ran nahajkou byl nucen běhati spolu s koňmi z Kupčynců do Denysova.

Znásilňování žen.

Majíce všude takovou neomezenou »svobodu«, trestní výpravy hromadně provádějí zneuctění ukrajinských žen. Tak na př. ve vesnici Šylach, okr. Zbaraž, trestní výprava současně s ruinováním majetku vesnice a pohlavním ničením všech lidí, lovila mladé dívky, zaháněla je do zamčených lokálů a tam je divokým způsobem znásilňovala. Podobných fakt je na tisíce.

Šetříme nervy čtenáře a proto neuvádíme dále tyto hanebné podrobnosti.

»Bít, až pojde.«

Surové trestání nešťastných lidí mají nejenom za účel zastrašiti Ukrajince a snížití jejich lidskou důstojnost, trestním výpra-

vám jde hlavně o to, aby těmito pogromy odpraveni byli na onen svět nejvýznamnější ukrajinští veřejní pracovníci, nevýhodní pro polskou vládu a jichž cestou zákona nikdo nemohl ani trestati ani ničiti. Již nyní mnoho lidí zahynulo následkem pogromů a mnozí mají zlomeny nohy, ruce, žebra a vnitřní zranění, a v brzké době rozloučí se se životem. K těmto nešťastníkům náležejí občané různých stavů: kněží, advokáti, učitelé, lékaři a vesničané, dělníci, učedníci, studenti. Na př. nedávno následkem zbití zemřel 18letý Tjutko Mychajlo z Hajů u Lvova, dále zahynul následkem ran Hrycyna ze Sochovec u Pidhajců, advokátní písař Bomba zemřel také od zbití atd. Polámány nohy a žebra také býv. poslanci dru Javorskému, zlámány ruka a žebra starostovi Ivanu Varenyci z Denysova, smrtelně zraněn lékař Dr. Andrij Kokodynskyj a ing. Andrij Turjanskyj v Novém Sele, okr. Zbaraž, atd. atd.

Jak se provádějí tyto smrtelné exekuce, uvedeme tento příklad: ve vesnici Danylče, okr. Rohatyn, trestní výprava začala své »úřadování« zbitím starosty té obce Andrije Hryvňaka, inteligentního vesničana, významného veřejného pracovníka a kandidáta na poslance do sejmu. Strašným způsobem byl zbit v domku (kde nachází se kancelář obecního úřadu), ale přesto musil ještě vylézt na půdu, kde se měla konati revise. Tam byl zbit po druhé, až nešťastník omdlel. Tehdy tyto hyeny shodily omdlelého starostu s půdy dolů. Později zavezli jej do sousední vesnice a zamkli do vesnického vězení, kde proseděl 2 noci. Každé noci přicházelo 5 policajtů a znova svou oběť bili. V strašném stavu odvezen byl do vězení v Rohatyně. Zbitý po této »pacifikaci« počal plivati a močiti krev. Zůstane-li naživu, jest otázkou.

Stejný osud potkal starostu Mychajla Harasyma z Mološkovyč, okr. Javoriv, jenž po ukončení universitních studií věnoval se hospodářství, družstevnictví a kulturně-osvětové práci. Trestní vojenská výprava zničila celou jeho vesnici a velmi zuřila, že nezastala starostu doma. Po odjezdu výpravy odejel Harasym do Javorova na radu starostů, svolanou okresním starostou. Po odbyté schůzi vyšel z úřadu a zde na něho čekalo deset hulánů ze 14. jezd. pluku. Chytli jej, vhodili do vojenského nákladního auta a odvezli na předměstí Javorova Nakonečne, kde stála celá škadrona. Odvedli jej do čítárny »Prosvity«, svlékli do naha, položili na podlahu, několik chlapů posadilo se mu na nohy a hlavu, vloživše mu

před tím do úst mokrý hadr a dali mu najednou kolem 100 ran, při čemž křičeli: »Ty sketo, chceš Ukrajinu budovat?« Zbitý starosta chvíli zůstal ležet a když nabyl znova sil a začal se pomalu oblékati, počali hulání křičeti: »a ty máš ještě málo« a počali jej bít po druhé tak dlouho, až omdlel. Omdlelého odvezli lidé do hotelu, kde zápasí se smrtí.

Stejně zbili v tomtéž Javorově absolventa filosofie Olekseyče Ivana. Kněz, který jej zpovídal, omdlel, když spatřil zmučené jeho tělo.

Následkem zbití umírá žák šesté třídy javorovského gymnasia Ostap Lynda, který dostal asi 300 ran . . . a tak je tomu bez konce.

Nejstrašlivější věcí jest to, že pod nátlakem úředních činitelů ranění nejsou přijímáni do nemocnic ani ve Lvově ani na venkově. Pod terorem vlády dokonce soukromí lékaři odpírají poskytovat pomoc zmrzačelým. Lékaře Ukrajince úřední činitelé nepouštějí do vesnic ke zmrzačelým lidem. Tak na př. Ukrajince-lékaře Bohdana Makarušku, jenž odvážil se spolu s kanadským (z Vinipegu) lékařem Drem Deyem jeti na venkov k raněným, policie brutálně zatkla a odvezla oba do Lvova. Stávají se věci, jaké kulturní člověk těžko může pochopiti.

Katolické Polsko k řecko-katolickým kněžím.

Stálé útoky polského úředního a šovinistického tisku na ukrajinské katolické kněze, hromadné revise a bezpodstatné jich věznění jest docela obyčejným zjevem, jenž již nijak nepřekvapuje.

Trestní výpravy nejen ničí majetek kněží, ale i trestají je surovým způsobem. Na př. v Nakonečnem (Javorově) byl kněz Kotys zbit, namazána mu hlava máslem a posypána peřím. Zbita byla i jeho žena a celá rodina tohoto kněze musila v neděli mlátiti obilí pro vojsko. V Ljubyně Velykym (Pidhajci) strašně byl zbit kněz Fedynskyj, při čemž musil zpívat: »Ještě Polska nezhyňula« a křičeli: »Máš na ‚dupě‘ Ukrajinu«.

Jak jednájí trestní výpravy s ukrajinskými kněžími, svědčí tento fakt: kněze Blozovského v Pidhajcích těžce zbili v jeho vlastním bytě. Zdivočelým policajtům bylo to ještě málo a proto jej vzali s sebou a zavřeli v hospodě magistrátu. V noci navštívilo hospodu 5 lidí a tam ještě jednou zbili bezbrannou obět. K ránu

odvedli Blozovského na dvůr magistrátu a tam znova počali zuřivě bít: povalili jej na zem a bili tak strašně, až do bezvědomí. Když nešťastník přišel k sobě, chytli jej policajti a vyhodili na chodník kolem magistrátu. Kolemjdoucí místní židé zvedli ztýraného kněze a odvedli jej domů.

Ještě více sadismu projevila trestní výprava na knězi Mandzivevi z Bohatkovec. Nejdříve zbili jej strašně pažbami ručnic po zádech a zkopali jej nohama. Když omdlel, přivedli jej vodou k sobě. Nato jej položili naznak, jeden policajt stoupl mu na prsa a druzí bili jej přes břicho, nohy a ruce. Kněz omdlel po druhé. Policajti znova polili jej vodou, načež vylili na něj vařící mléko a vysypali z hrnce horké brambory. Při odchodu převrhli na něho ještě dva stoly. Po takové »pacifikaci« nebude tento kněz těšiti se životem. Takových případů můžeme uvésti ještě mnoho.

Etika polských důstojníků.

V tomto strašném »boji« s ukrajinským klidným a bezbranným obyvatelstvem ukázala svou »vysokou techniku« nejenom policie, ale pluky polské jízdy a dělostřelectva, v jichž čele stojí elita polské šlechty, synkové polských statkářů, vysokých úředníků a magnátů. Tito důstojníci nejenom vedli exkurse a měli požitek z utrpení nevinně mučených mužů, žen a ukrajinské školní mládeže, oni vztáhli také své »ušlechtilé« ruce na stranu těžce nabytého cizího majetku, který nejen rabovali pro vojenská skladiště, ale i pro sebe a své rodiny štědře rozdělili. Kolik husí, vepřů, kuřat a jiných lahůdek šlo do kuchyní důstojníků? Kolik vagonů ovsa a obilí, vyrvaných ve formě kontribuce z rukou ukrajinského sedláka, prodávalo se pro naplnění kapes šlechtických synků?

Pro znázornění: ve vesnici Pidberizci u Lvova hulání 14. jazloveckého pluku v době ničení a trestání lidí nezapomněli vytlouci ve vesnici takřka všechny husy a slepice, jež zlovili na pastvě. Po odbyté »pacifikaci« důstojníci nařídili, aby vesničané vynesli na pastviska čisté podušky, neboť polské vojsko prý není zvyklé seděti na holé zemi. Udělali si oheň a začala hostina. Na náměstí přijelo několik aut s pány. Do pozdního večera hostila a veselila se ta míchaná společnost, zatím co v selských chatách sténali od ran a plakali zbití rodiče a děti . . .

Vojsko se zvedlo. Do Lvova odjela auta naplněná čerstvými zásobami a dokonce i peřinami . . .

Byly i prostější historky: Po »pacifikaci« předměstí Javorova Nakonečného zabrán byl od ukrajinských občanů na účet kontribuce jeden vagon ovsa, jenž ihned byl odvezen na 20 vozech do vojenských skladišť na Lyčakově ve Lvově a zabráno mnoho zásob. Na večer přijeli ještě autem ze Lvova 4 páni majoři a ihned poslali do vesnice četníky, kteří zabrali u sedláků 3 velké pytle kachen a slepic a několik kop vajec. To vše naložili »šlechtní« páni majoři do auta a odvezli do Lvova. Podobných příkladů je velmi mnoho.

Hůře než za dob tatarských.

Z tohoto krátkého a zběžného popisu stává se pochopitelným, proč veškeré ukrajinské obyvatelstvo na zprávu o příchodu trestní expedice opouští své příbytky a prchá do lesů, polí a rákosí.

Šťastné vesnice, mající na blízku lesy! Takové štěstí měla vesnice Holhoče, okr. Pidhajci, jež stačila ještě schovati se s rodinami a dobytkem do lesů, ale takových šťastlivců je málo. Před výpravami lidé prchají do polí a do měst, a běda tomu, koho jízda dožene. Nebude dlouho choditi po této zemi . . .

Za prchajícími »hrdinové pacifikace« střílejí jako po zajících. Tak zastřelili huláni 14. pl. Dmytra Pidhirného v Selyskách u Bibrky a 16letého Štěpána Paraňka v Čyžykově u Lvova v říjnu 1930. Takových případů jest mnoho.

Ukrajinské západní země a zvláště východní Halič prožily těžké doby utrpení v době světové války. Přes tuto nešťastnou zem několikrát procházely obrovské armády rakouské, carsko-ruské a bolševické, ale to vše není ničím v porovnání s tím, co se tam děje nyní. Těžko najíti konkurenta pro dnešní krutá bezpráví polské zdivočelé soldatesky. Dokonce tatarské vpády v dějinách Ukrajiny nebyly tak strašné a surové, jako dnešní »pacifikace« polské vlády, neboť Tataři rychle procházeli místem, chycené lidi zabírali do zajetí, ale tak je nebili, aby působili potupu. Dnešní polské trestní expedice nespokojují se s jedním vpádem do vesnice. Tyto vpády na jedno a totéž místo opakují do nekonečna. Jest již nyní mnoho vesnic, v kterých během dvou týdnů byly 2, 3 ba i 4 trestní výpravy. Vždy jiný oddíl policie a jízdy. Na př.

4 trestní výpravy byly ve vesnicích Denysiv, Kupčyncich atd. Jest na tisíce lidí, kteří již 4kráté byli zbiti a kolik ještě těchto výprav bude, nikdo neví...

Cestou provokace a pustošení.

(»Volební akce« vlády.)

Dosud je uvězněno desetitisíce Ukrajinců, kteří pro nedostatek místa v obyčejných věznicích, umístění jsou také ve vojenských vězeních, ba dokonce i ve vojenských kasárnách. Uvěznění jsou hlavně ti, kteří by mohli vésti volební akci, neúčinnou pro volební kandidátku Pilsudského.

Z důvodu technické nemožnosti uvězniti všechny Ukrajince, aspoň po dobu hlasování, dnešní vláda snaží se krutým terorem, hromadným vražděním nevinných lidí, barbarským ničením veřejného a soukromého majetku odebrati ukrajinské mase veškerou ochotu aktivně zúčastniti se voleb. Trestní výpravy v některých vesnicích nutí obyvatelstvo vynášeti usnesení, zavazující všechny Ukrajince hlasovati pro kandidátku Pilsudského, aneb vůbec zdržeti se voleb.

Provokační metody policie.

Aby navenek prokázána byla před polskou veřejností vina ukrajinského obyvatelstva, polská policie při hromadných revisích systematicky užívá metody, praktikované kdysi carsko-ruskou policií a nyní bolševickou čezvyčajkou: podvrhuje na místech revise různé zatěžující materiály, jako nelegální knihy a zbraně a potom vyhlašuje v tisku zprávy o »sensačních« výsledcích revise. Tyto metody užívá policie hlavně při revisi těch ukrajinských ústavů, které vláda již předem rozhodla se likvidovati. Revisie provádí se tím způsobem, že do místnosti vpadá dvacet až třicet strážníků, vyhánějí lidi a sami beze svědků »hospodaří« v ústavu a potom ukazují udiveným a polekaným lidem »kompromitující« materiály. Tak na př. ve vesnici Serafyncich, okr. Horodenka, při provádění revise u venkovana Žuhajevyče, policie zahrnala do jedné místnosti otce a syny, kteří se nesměli s místa hnouti a sama počala převraceti v domě vše vzhůru nohama. Jeden policajt vyšel na dvůr a vyňal ze své brašny zapalovací

šňuru a počal křičeti, že ji našel na půdě . . . To vidělo na vlastní oči malé děvčátko, dcerka Žuhajevyče, jež v té době stála na dvoře a kterou policajt nezpozoroval. Děvče ihned ohlásilo policajtům své pozorování. Za to byla tak zbita, že na to bude celý život pamatovati.

V soukromém ukrajinském gymnasiu spolku »Ridné školy« v Rohatyně policie provedla podrobnou revisi ve třídách, kabinech, v knihovně a dokonce i na střeše, ale nic nezákonného tam nenašla, což také bylo potvrzeno v protokole. Přesto však úřední tisk napsal o nalezení »mnoha zatěžujících materiálů«. Až teprve třetí den po této revisi, dne 25. září, vtrhne do gymnasia asi 20 policajtů a jdou hned na střechu. Ředitel gymnasia a školník chtěli býti svědky této revise, ale policie je tam nepustila. Za chvíli policie ukazuje bombu, jež prý byla nalezena na půdě. Krátce nato ředitel dostal oznámení od Lvovského školního kuratoria o uzavření gymnasia na základě reskriptu ministerstva osvěty ze dne 24. září. Jak je vidět z dat, trest nastoupil dříve, než objeven byl »zločin«. Podobným způsobem rozpuštěno bylo ukrajinské gymnasium v Tarnopolu a j.

Provokace polské policie jdou tak daleko, že za bombové útoky na ukrajinské kulturní a ekonomické ústavy uvězňují samotné Ukrajince jako »podezřelé« z vrhání bomb. Na př.: v době výbuchu bomby v národní ukrajinské škole na Lyčakově ve Lvově spal v prvním poschodí školník této školy Ukrajinec Rudyj. Bomba, jež vybuchla v parteru, vyzvedla na metr přízemek a zničila celé vnitřní zařízení místnosti. Školník jen zázrakem se zachránil. Deset minut po výbuchu policie zatýká Rudého a sensačně udává v tisku, že se sám zúčastnil této explose. Aneb za výbuch bomby, podložené pod čítárnu ukrajinské »Prosvity« v Zbojiskách; policie zatýká předsedu tohoto spolku Hošovského. A tak to jde do nekonečna.

Státní bezpráví a svévole.

Všechny tyto strašné surovosti a zločiny, vykonávané nad ukrajinským bezbranným obyvatelstvem polským vojskem a policií, nacházejí jednohlasný souhlas ve všech odpovědných orgánech polské vlády. Zástupci ukrajinských politických stran, ukrajinští advokáti a zástupci vyšších církevních úřadů (metropolita

Šeptyckyj) obraceli se s protestem proti těmto nebývalým v kulturním světě surovostem a bezprávím k místním vojevodům, na ministra vnitra a na ministra spravedlnosti a všude dostali stejnou cynickou odpověď, že jednání vojska a policie v této »pacifikační« akci jest správné a zákonné.

Ukrajinci, již stali se obětí pogromů, nejenom že nemohou domoci se ochrany svých lidských práv v polských soudech, ale naopak — polské soudní úřady všemi způsoby snaží se podporovati a ospravedlniti tato surová bezpráví. Pro ilustraci podáváme pro nedostatek místa pouze jeden příklad z tisíce jemu podobných.

Strašně zmučený dne 2. X. trestní výpravou starosta Andrij Hryvňak (o kterém jsme se již zmínili na str. 9.) byl ještě nebezpečný pro úřad tím, že jako kandidát na poslance do sejmu mohl aspoň svým strašným vzezřením ztlučeného těla míti »nevýhodný« vliv na voliče. Na žádost administračních úřadů Okresní soud v Rohatyně vydal výnos 11. října 1930 č. S. 25/30/2, kterým se nařizuje, aby Hryvňak ponechán byl ve vyšetřovací vazbě, vztýkáje mu tento těžký zločin:

Dne 7. července 1930 Hryvňak na schůzi členů družstva ve své vesnici Danylče svou řečí působil na rozhodnutí valné hromady, že všichni členové všech ukrajinských spolků v Danylču musí kupovati zboží pouze v ukrajinském družstvu. Tím »přinucením« členů-Ukrajinců Hryvňak podle mínění vyšetřujícího soudce dopustil se tak velikého »zločinu« proti zákonům polského státu, že bylo nutno až za tři měsíce po tomto »zločinu« posílati na něho trestní výpravu a pak ještě zavřítí ve vězení...

Hnus před tímto strašným morálním úpadkem zachvacuje každého kulturního člověka, vezme-li se ještě v úvahu, že tento »vězeň« leží po celou dobu na očích soudu v strašné horečce následkem provedené nad ním »pacifikace«.

Soudy a soudcové, jakých mimo Polsko těžko najíti!!!

Oficiální příčiny trestních výprav. Neslýchaný cynism.

Široko rozšířené úředním tiskem t. zv. sabotáže tajné ukrajinské organisace, kterou vláda obviňuje z četných žhářství pol-

ských usedlostí na ukrajinských zemích, jest formální příčinou té divoké »pacifikace« ukrajinského obyvatelstva.

Jsou však skutečně všechna tato žhářství dílem ukrajinské tajné organisace?

Během posledních měsíců dokonce samotný úřední polský tisk povznáší šalebný křik z důvodu hromadných požárů na stacích v celém Polsku a z tohoto žhářství obviňuje samotné vlastníky, kteří v dnešní těžké selsko-hospodářské krizi dopouštějí se těchto zločinů výhradně ze spekulace, aby dostali hotově pojistky, a to obyčejně ve výši, jež daleko převyšuje skutečnou cenu spálených stohů a budov. Jako příklad vyslechněme, co říká o této věci polský krakovský »Ilustrowany Kurjer Codzienny«, orgán strany Pilsudského, ze dne 4. října t. r. č. 268:

»V poslední době nákaza požárů na Pomoří stoupá přímo do hrozných rozměrů. Zaznamenána jest celá řada požárů, a to v Novém Dvoře, Komorově, Mislenievi, Goscieszyně, Žernówcích, Rytwani, Leszně, Filipově, Krotoczyně, Ludzikově a v celé řadě jiných krajů. Za oběť požáru padají v první řadě obytné domy a stodoly.

Charakteristickým jest to, že tyto požáry založili většinou sami vlastníci hospodářství, a to proto, aby dostali vysoké pojistky.

Po několik měsíců alarmovali jsme veřejnost, že užívaná od některé doby politika »Tov. Zakl. Obezpečena«, jež spočívá na hromadném zvyšování ocenění nemovitostí pro srážení vyšších pojistek, jest výraznou pobídkou k zločinnému žhářství. Skutečnosti denního života potvrzují tuto předpověď na území všech dílů Polska.« (Všechno jest podtrženo Kurjerem.) Ale přes toto přiznání veškerý úřední tisk a mezi ním i tentýž »Kurjer Codzienny«, připisují každý požár na ukrajinských územích Polska sabotáži ukrajinské vojenské organisace a povolává polskou společnost k revanži a vládu k pronásledování všeho ukrajinského občanstva.

Dusná atmosféra.

Proti výrazné vůli ukrajinského národa státy Velké Dohody rozhodnutím ze dne 14. března 1923 předaly Vých. Halič Polsku,

jež zavázalo se považovati Ukrajince za rovné s jinými svými občany a zajistiti jim volný kulturní a hospodářský vývoj.

Avšak Polsko cynicky se vysmívá mezinárodním smlouvám, o čemž konečně otevřeně se píše v polském tisku. Od samého počátku převzetí vlády ve Vých. Haliči a v jiných ukrajinských zemích polská vláda s železnou důsledností bezohledně ničí všechny kulturní a hospodářské statky Ukrajinců: ukrajinské státní školy přeměňuje na polské (na př. z 3120 ukrajinských národních škol, jaké Ukrajinci měli v r. 1922, zůstalo nyní pouze 716), zavírá soukromé ukrajinské školy, kulturně-osvětové a sportovní spolky. Rozpuštěn je dokonce i takový spolek, jako je na př. Skaut. Pronásledují se ukrajinské ekonomické spolky, hlavně ukrajinská družstva.

V oboru pozemkové politiky neuvěřitelným způsobem křivdí se místnímu ukrajinskému obyvatelstvu. Nehledě na obrovskou touhu ukrajinského selského lidu po půdě, polská vláda posílá z vnitřního Polska býv. polské vojáky a na účet státu rozdává těmto vojenským osadníkům pradědičné ukrajinské země, buduje sídla, hospodářství, ozbrojuje je a za pomoci administračních úřadů nabádá kolonisty, aby terorisovali bezbranné ukrajinské obyvatelstvo a rozbíjeli ukrajinské organizace.

Podporovaná denním šovinistickým a úředním tiskem nenávist k ukrajinskému národu utvořila uprostřed polské šovinistické veřejnosti čistě pogromnické nálady s dominujícími hesly ničiti vše, co je ukrajinské. O tom se otevřeně píše v tisku, různé polské, t. zv. kresové organizace, pronášejí na svých schůzích na tisíce resolucí, vyžadujících plné likvidace ukrajinských kulturních, ekonomických ústavů a vůbec celé ukrajinské otázky. Pro charakteristiku těchto poměrů uvedeme resoluce polského studentstva vysokých škol ve Lvově, vynesené na veřejné schůzi dne 12. října t. r., v nichž prostě se praví:

1. Žádáme, aby vláda rozpustila Luhy a Sokoly (ukrajinské sportovní spolky, z nichž na 80% bylo již zavřeno).

2. Žádáme, aby zavřena byla všechna ukrajinská gymnasia a semináře a aby přeměněny byly všechny utrakvistické školy na polské.

3. Žádáme o rozpuštění všech ukr. studentských organizací.

4. Žádáme, aby nebyli přijímáni na universitu ukr. studenti, podezřelí z neloyálnosti k polské vládě (v praxi polští šovinisté považují neloyálními v š e c h n y ukrajinské studenty — pozn. red.).

5. Domáháme se, aby Poláci ve Vých. Haliči hlasovali pro jedinou polskou kandidátku a Ukrajincům na volbách budeme překážeti atd.

Může-li panovati klid na takové zemi, kde občané jednoho státu dělí se na dvě kategorie: na lidi s právy a výsadami a na lidi bez práv?

To jest vlastně dusná atmosféra, utvořená polským šovinistickým režimem, jež byla příčinou toho, že na ukr. zemích pod Polskem objevily se ukrajinské skupiny, jež na bezpráví a teror polské vlády odpovídaly také terorem. Jest docela možné, že nesnesitelné napětí mezi polskými kolonisty a místním ukrajinským obyvatelstvem ponoukalo jednotlivé osoby také i k podpalování majetku polských kolonistů. Ale tento zjev nemohl býti hromadný, neboť není těžko pochopiti, že pálením stohů vlastníkům není působena škoda, nýbrž naopak přibývá jim majetek ve formě vysokých pojistek, jež v konečném výsledku musí uhraditi i Ukrajinci ve formě zvětšených daní. Konečně i sám Lvovský vojevoda Nakoniecznikow-Kluczkovski prohlásil představitelům tisku v září 1930, že může jen 50% požárů ve Vých. Haliči připsati t. zv. »ukrajinským sabotážím«. Kdybychom i uvěřili těmto »přesným informacím« p. Nakoniecznikowa, tu i tehdy vznikne otázka: proč za skutky neznámých skupin a osob musí na 100% nésti strašnou, krvavou odpovědnost v e š k e r á u k r a j i n s k á v e ř e j n o s t, nevyjímaje ani žen, dětí a nemocných?

Skutečné intence vlády.

Tyto oficielní motivy »pacifikace« polská vláda vyzdvihla pro obalamucení světového mínění, jakým chce zakrýti neznámé dosud v kulturním světě kruté metody fysického ničení bezbranného ukrajinského obyvatelstva. V tomto krvavém pochodu tisíců surových sadistů, oděných v mundurech polské policie a vojska, jimiž chtějí dnešní »spasitelé« Polska likvidovati celou ukrajinskou otázku k o m p l e t n í m f y s i c k ý m z n i č e n í m u k r a j i n s k é h o

národa, jeho kulturních a hospodářských statků. Jde jim ne o likvidaci sabotáže, ale o zničení Ukrajinců vůbec. Tuto svatou pravdu potvrzuje ten fakt, že tato divoká »pacifikace« provádí se v tisících těch vesnic a měst, v nichž nebylo ani jednoho požáru ani jedné sabotáže. Na př. Gerněliv Ruskyj (okr. Tarnopol), Švejktiv (okr. Pidhajci), atd. atd.

Jest velkým a neslýchaným zločinem, jenž přičí se základním zákonům lidského práva a morálky, povolávati sedm milionů ukrajinského obyvatelstva k společné odpovědnosti za skutky vykonávané konspirativními tajnými organisacemi neb jednotlivými osobami, jež nepodléhají a ani nemohou podléhati nijaké veřejné kontrole. Ale přece jenom polská vláda maršálka Pilsudského rozhodla se přenést odpovědnost za skutky tajných skupin i jednotlivých osob na celou ukrajinskou veřejnost bez výjimky a způsobila ukrajinskému obyvatelstvu v Polsku neslýchané v dějinách lidstva pogromy.

Ke kulturnímu světu.

Sedm milionů ukrajinského národa pod nadvládou Polska volá k celému kulturnímu světu: Pomozte nám bezbranným uchrániti se od pochodů moderních barbarů, kteří chtějí nás smést s naší pradědičné země! Nedopusťte surových, krutých výsměchů nad lidskou důstojností! Nepřipusťte, abychom ztratili poslední víru v nejvyšší poklady, jež zvou se lidskost, pravda a spravedlnost!

Polská vláda prohlásila zahraničním korespondentům zastavení »pacifikace«, ale ve skutečnosti poslala na nás ještě větší oddíly vojska a policie, jež stále s větší a větší surovostí ničí naši existenci. Neslýchaný dosud v dějinách lidstva pogrom dále se provádí.

Ve jménu lidských práv a morálky apelujeme v první řadě k těm národům a státům, jež svým rozhodnutím předali nás i naše země pod vládu Polska. Žádáme okamžité intervence a vyšetření nestrannými mezinárodními komisemi strašných, divokých surovostí, konaných polskou vládou nad ukrajinským bezbranným, klidným obyvatelstvem na očích celého kulturních světa.

Žádáme celý civilisovaný svět, aby důrazně se vzepřel těmto strašným událostem, odehrávajícím se nyní v ukrajinských zemích pod Polskem.

Jelikož v Polsku a v SSSR panuje diktatura a teror, může vzniknouti nebezpečí vojenského konfliktu mezi těmi státy, zvláště když bolševická vláda v její dnešní zoufalé politické a hospodářské situaci chtěla by odehrávati úlohu »osvoboditele« Ukrajinců pronásledovaných v Polsku.

Neuspořádané národnostní vztahy na Balkáně byly svého času příčinou světové války 1914—1918, jež stála lidstvo miliony obětí.

Kulturní svět jest p o v i n e n a m u s í užiti všech kroků k tomu, aby zastaveno bylo vraždění klidného ukrajinského lidu polskými šovinisty a nedopustiti nové mezinárodní katastrofy.

Pomozte nám, pronásledovaným krvavým, katovským režimem v Polsku!

Obrázky z pogromů, činěných polskou vládou.

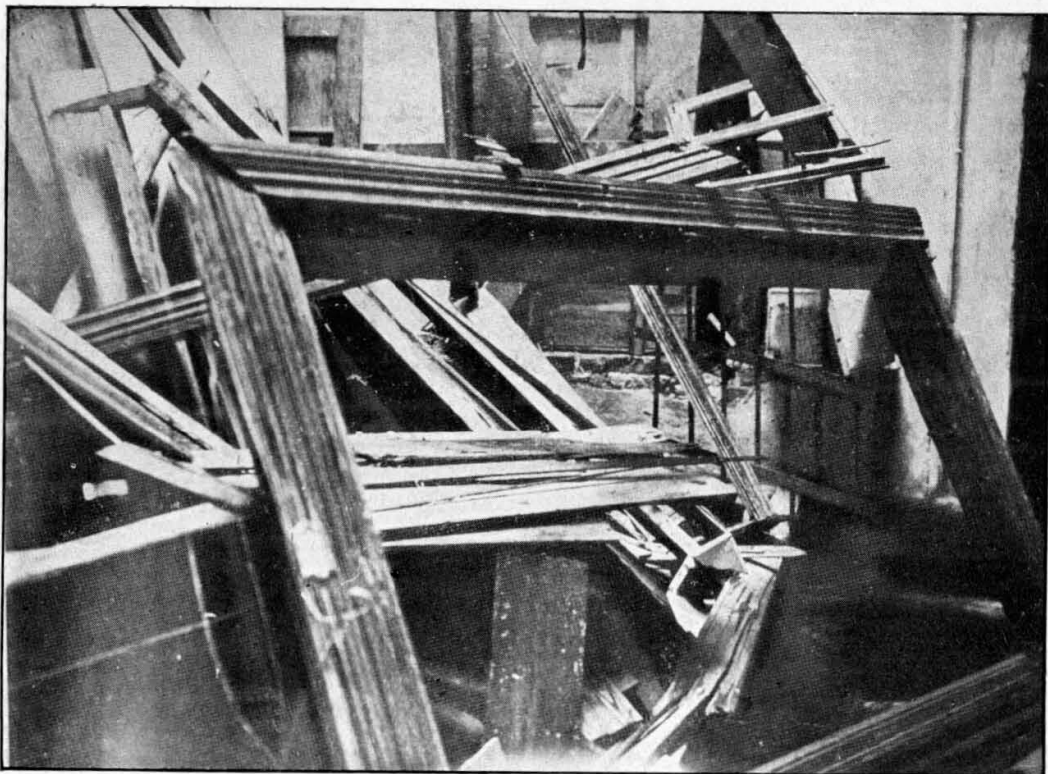
(Pro nedostatek místa podáváme několik obrázků ze sto tisíc jim podobných.)

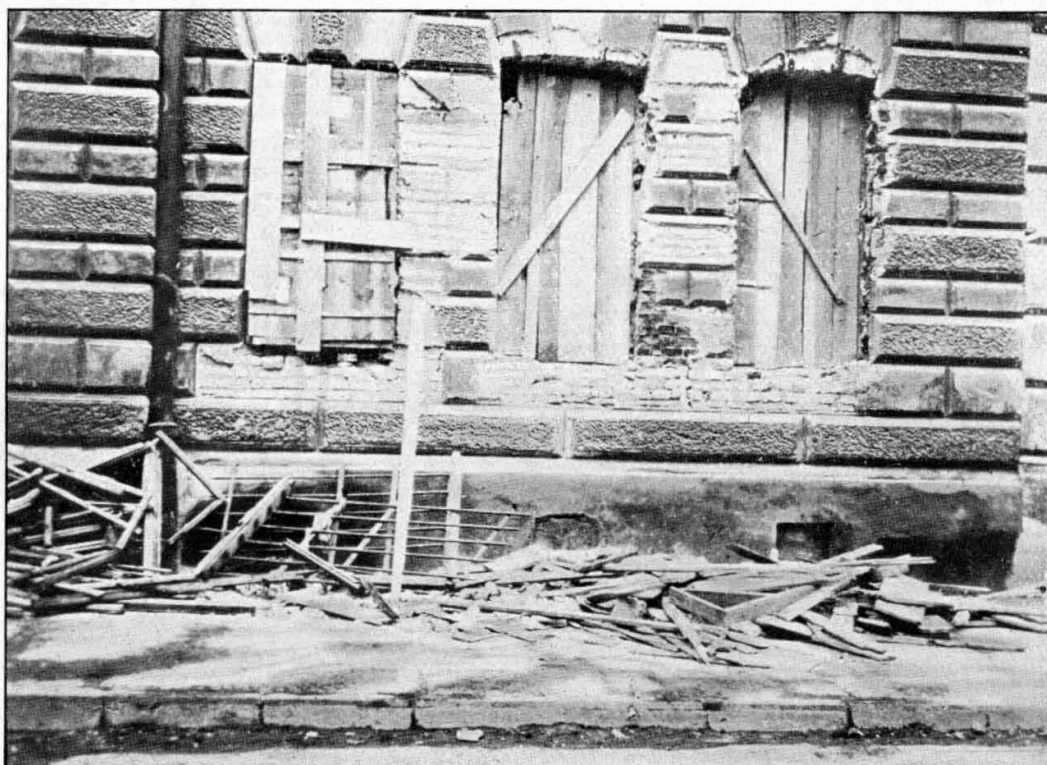
Obchod Podolského svazu družstev v Tarnopolu po provedení »revise« polskou policií.

Družstvo »Spilna Pracja« v Kadlubyskách, okr. Brody, po »návštěvě« trestní expedice.

Pohled na vnitřní zařízení Centrosojuzu ve Lvově po explozi bomby.

Ukrajinská krajská ústředna družstev »Centrosojuz« ve Lvově na druhý den po výbuchu bomby 3. X. 1930.

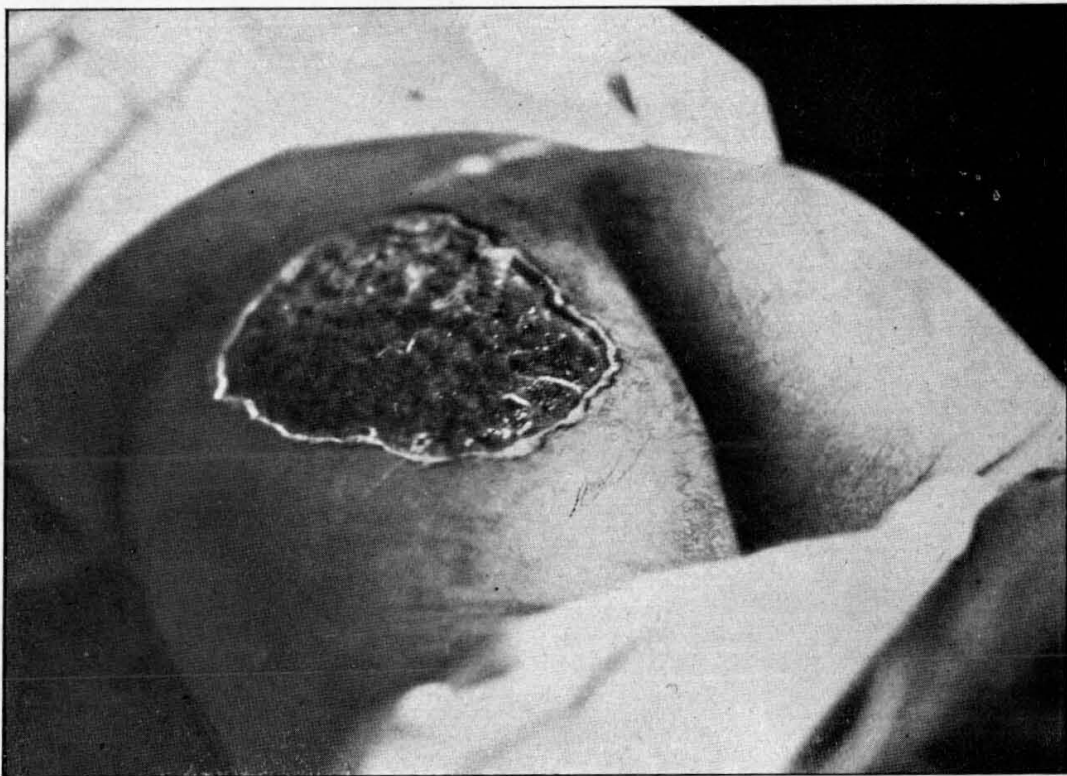
Vnější pohled na budovu čítárny »Prosvity« v Hájech u Lvova po »revisi«
5. X.

»Spacifikovaný« Hryc Artymiv ve ves. Borynyči, okr. Bibrka.

Zbitý polskou expedicí Pylyp Tančyn ve ves. Rekly nec, okr. Bibrka.

Zbitý polskými biči Kyrylo špyra ve ves. Pidjariv, okr. Bibrka.

